

*Help je mij
ontdekken?*

Opvang aan kinderen uit Oekraïne

nieuwsgierig naar jou

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Opvang aan kinderen uit Oekraïne	4
1.1 Kinderen stromen in op een reguliere opvanggroep	4
1.2 Kinderen worden geplaatst op een apart groep met alleen kinderen uit Oekraïne	4
2. Aanmeldprocedure en personeelsinzet intern	6
2.1 Kinderen stromen in op een reguliere opvanggroep	6
2.2 Kinderen worden geplaatst op een aparte groep met alleen kinderen uit Oekraïne	6
3. Pedagogische handreiking	7
3.1 0-4 jarigen	7
3.1.1 Het bieden van emotionele veiligheid en vertrouwen	7
3.1.2 Het bieden van gelegenheid om schokkende ervaringen via spel te verwerken	7
3.1.3 Het bieden van extra ondersteuning aan ouders en daar tijd en rust voor nemen	8
3.1.4 Het signaleren en inschakelen van de zorgcoördinator bij kinderen die gespecialiseerde hulp nodig hebben	9
3.2 4-13 jarigen	10
3.2.1 Het bieden van emotionele veiligheid en vertrouwen	10
3.2.2 Het bieden van gelegenheid om schokkende ervaringen via sport, spel en creatieve activiteiten te verwerken	10
3.2.3 Het bieden van extra ondersteuning aan ouders en daar tijd en rust voor nemen	11
3.2.4 Het signaleren en inschakelen van de zorgcoördinator bij kinderen die gespecialiseerde hulp nodig hebben	11
3.3 Verder lezen	12
4. Kwaliteit en veiligheid	13
4.1 Kinderen stromen in op een reguliere opvanggroep	13
4.2 Kinderen worden geplaatst op een aparte groep met alleen kinderen uit Oekraïne	14
Handige documenten	17

Voorwoord

Steeds meer Oekraïense vluchtelingen komen Nederland binnen. Iedereen zoekt naar manieren om deze mensen zo goed mogelijk op te vangen. Kinderopvang is een actieve lokale partner rondom het kind. Wat is hier onze verantwoordelijkheid en wat kunnen wij doen zodat de vluchtelingkinderen zich veilig weten, erbij kunnen horen en blijven genieten van optimale kansenontwikkeling?

In deze Handreiking beroepen wij ons op **Deskundige Improvisatie**. We stellen als Spring alles in het werk om samen met lokale partners deze kinderen en hun moeders, vaders, oma's en opa's tegemoet te komen, daar waar kan. 'Landen en ontmoeten' staan centraal, 'vertrouwen geven en (emotionele) veiligheid bieden', hebben prioriteit.

Deze handreiking is geschreven voor alle medewerkers van Spring kinderopvang en partners waarmee wij (lokaal) samenwerken. Wij hopen dat de handreiking praktische handvatten biedt zodat we datgene kunnen aanbieden wat deze kinderen (en hun ouders) nodig hebben. De handreiking is zo opgesteld dat in de eerste paragraaf van elk hoofdstuk (m.u.v. hoofdstuk 3) gekeken wordt naar: Opvang van kinderen op een reguliere opvanggroep. In de tweede paragraaf wordt ingezoomd op: Opvang aan kinderen die worden geplaatst op een aparte 'speelgroep', alleen voor kinderen uit Oekraïne.

Wij werken nauw samen met de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK). Het is raadzaam actuele informatie vanuit de BMK continu te volgen en te raadplegen (bijvoorbeeld de FAQ). Mochten wij onderwerpen in deze handreiking zijn vergeten, dan horen wij dat graag. We beschouwen deze handreiking als een dynamisch document.

1. Opvang aan kinderen uit Oekraïne

Op dit moment stromen vluchtelingen nog zeer gespreid ons land in. Ouders (met name moeders) met kinderen worden opgevangen bij particulieren, en andere vluchtelingen verblijven voor een korte periode op een zogenaamde doorstroomlocatie (sporthal, wijkcentrum, hotel), waarna zij na enkele dagen weer doorstromen naar centrale opvangplekken in de regio. Alle veiligheidsregio's zijn naarstig op zoek naar grote centrale opvanglocaties, zoals leegstaande AZC's, leegstaande kantoorpanden, leegstaande scholen, die met sneltreinvaart worden omgebouwd tot woonlocaties. Kinderen gaan dan ook naar verwachting verspreid bij basisscholen instromen en wellicht ook bij ons als kinderopvanglocaties. Wanneer ouders bij ons aankloppen zetten wij de deur open. Wij adviseren daarbij altijd dat dit gezin zich aanmeldt bij de gemeente. Aanmelding bij de gemeente betekent dat zij een BRP-nummer krijgen en daarmee zijn zij geregistreerd en bekend in de gemeente.

Onze **interne coördinator** Bep Zegers (bzegers@spring-kinderopvang.nl) pakt samen met de manager kindcentrum en planner de (individuele) plaatsing op. Naarmate meerdere kinderen zich aanmelden bij eenzelfde reguliere opvanglocatie, dan kan ervoor gekozen worden een aparte groep op te zetten voor kinderen uit Oekraïne. Kijk dan goed naar wat er in de systemen en in de praktijk gevraagd wordt aan: digitale inrichting, personeelsinzet, pedagogische kwaliteit en veiligheid.

1.1 Kinderen stromen in op een reguliere opvanggroep

Het kan voorkomen dat gezinnen rechtsreeks aankloppen bij onderwijs en/of kinderopvang, Spring zet daarvoor de deur open, en bekijkt per gezin, kind, wat er mogelijk is. Dat betekent dat een kind instroomt op een reguliere groep. Dit kan zowel dagopvang, peuteraanbod als BSO zijn. Deze opvang valt onder de Wet kinderopvang, we houden ons dan ook aan wet- en regelgeving en hanteren de wettelijke BKR-eisen. Echter daar waar kan, kijken we over acceptabele grenzen heen. Een handige onderlegger is ons Overmachtsplan en daarnaast benaderen we elke situatie met 'deskundige improvisatie'. Daarover meer in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 3 gaan we in op hoe je deze kinderen het beste kunt begeleiden. Nadruk ligt op 'emotionele veiligheid en vertrouwen' van kind en ouder(s). 'Landen en ontmoeten' zijn de eerste behoeften, gaan we vanuit.

1.2 Kinderen worden geplaatst op een apart groep met alleen kinderen uit Oekraïne

Het kan ook voorkomen dat er in een wijk of dorp een grotere woonplek voor meerdere vluchtelingen is gerealiseerd. Daar verblijven de gezinnen en kinderen mogelijk voor een langere periode. Dan kan het zijn dat het onderwijs kiest voor aparte Oekraïne-klassen op te zetten. Daar waar kan natuurlijk. Ook kunnen wij als opvang denken aan een aparte groep voor kinderen van 0-4 jaar. En zelfs een aparte groep naschoolse opvang (NSO) zodat kinderen na schooltijd of gedurende de gehele dag, een rijk, warm aanbod ontvangen, waar ontmoeten, sport en spel centraal staan.

De coördinator (Bep Zegers) en pedagogisch coach ontfermen zich over de letterlijke basisinrichting van de ruimte. Een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid is welkom, de nadruk ligt op de inrichting als 'derde pedagoog'. Zie daarvoor onze Visie op Inrichting.

Deze aparte 'speelgroepen' vallen onder de Wet kinderopvang. We zoeken naar kansen en mogelijkheden en borgen ten alle tijden de veiligheid en kwaliteit. We zijn ook creatief en handelen met 'deskundige improvisatie'. Kunnen we een pedagogisch kwalitatief rijk aanbod aanbieden met bijvoorbeeld 1 gekwalificeerde pedagogisch medewerker, een Oekraïense moeder en/of een vrijwilliger? Wij denken van wel. Natuurlijk staan veiligheid en kwaliteit voorop, we kijken naar wat wel kan. In hoofdstuk 3 en 4 meer over de pedagogische kwaliteit en veiligheid.

2. Aanmeldprocedure en personeelsinzet intern

2.1 Kinderen stromen in op een reguliere opvanggroep

Samen met de planner plaats je het kind op de reguliere groep in Flexkids waar binnen de BKR ruimte is. In Flexkids is een specifiek product aangemaakt genaamd 'kinderdagopvang Oekraïense vluchtelingen' / 'buitenschoolse opvang Oekraïense vluchtelingen' / 'vakantieopvang Oekraïense vluchtelingen'. De planner voert de juiste tijden in zodat het kind zichtbaar wordt op de aanwezigheidslijst. Het is een kosteloos product, dus ouders ontvangen geen factuur, wel staat het kind geregistreerd in het systeem. De groep kan in het kind-dossier bij de productnaam zien of het een plaatsing rondom opvang van Oekraïense vluchtelingen is.

De startdatum van de plaatsing wordt in overleg met de locatie gemaakt. Bij voorkeur vindt er eerst een intakegesprek plaats zodat de groep juiste invulling aan de opvang kan geven en er bijvoorbeeld ook een noodnummer genoteerd kan worden. Omdat het veelal een plaatsing op korte termijn is zal de planner een signaal naar de locatie geven omtrent startdatum en gegevens kind.

De specifieke NAW-gegevens en overige verplichte velden worden zo volledig als mogelijk ingevuld tijdens de inschrijving in Flexkids.

2.2 Kinderen worden geplaatst op een aparte groep met alleen kinderen uit Oekraïne

We zetten in op het reguliere proces van 'openen en sluiten locaties' (zie bijlage), *in versnelde vorm*. In samenwerking met gemeenten en GGD moet dat ook kunnen. Nadruk ligt op een veilige ruimte, de inrichting en de personeelsinzet.

In onze systemen maakt de applicatiebeheerder een nieuwe groep aan, en de coördinator plaatst samen met een planner de kinderen in de groep. Zo wordt de kind-lijst gevuld en is Flexkids ter ondersteuning beschikbaar.

Belangrijk is dat je je oudercommissie informeert en ouders meeneemt in de ontwikkelingen.

Er is een aparte **uurcode** aangemaakt waaronder medewerkers die *extra* werken op een reguliere groep, of medewerkers die ingezet worden op een aparte groep met vluchtelingenkinderen uit Oekraïne, hun uren schrijven. Wanneer een pedagogisch medewerker extra werkt naast de gebruikelijke contracturen, dan worden deze (buffer)uren uitbetaald.

3. Pedagogische handreiking

Deze pedagogische handreiking is geschreven voor pedagogisch medewerkers die in de dagopvang, peuteraanbod en of BSO te maken krijgen met vluchtelingenkinderen. Vluchtelingenkinderen zijn in veel aspecten vergelijkbaar met allochtone kinderen. Met allochtone kinderen hebben wij al veel ervaring opgedaan en weten wij wat belangrijk is in de aanpak.

Daarnaast vragen vluchtelingen kinderen nog specifiek aandacht. In tegenstelling tot de allochtone kinderen hebben vluchtelingenkinderen en -ouders vaak te maken gehad met vlucht- en geweldervaringen en zijn gezinnen niet altijd meer volledig. Er is vaak nog onzekerheid over het verblijf en de woonomstandigheden zijn lang niet altijd optimaal. Vanwege eigen problemen kunnen ouders de kinderen niet altijd de steun bieden die de kinderen nodig hebben. Vanwege die omstandigheden is het belangrijk dat jij als pedagogisch medewerker extra aandacht hebt voor:

- Het bieden van emotionele veiligheid en vertrouwen
- Het bieden van gelegenheid om schokkende ervaringen via spel te verwerken
- Het bieden van extra ondersteuning aan ouders en daar tijd en rust voor nemen.
- Het signaleren en inschakelen van de zorgcoördinator bij kinderen die gespecialiseerde hulp nodig hebben.

Wat dat per leeftijdsgroep betekent beschrijven we in de volgende paragrafen.

3.1 0-4 jarigen

3.1.1 *Het bieden van emotionele veiligheid en vertrouwen*

Het ervaren van veiligheid en vertrouwen is voor vluchtelingenkinderen essentieel. Het stimuleren van de ontwikkeling is in dit geval een stuk minder belangrijk en komt bij deze kinderen op een tweede plaats. Deze kinderen willen graag gerustgesteld worden. Heen en weer wiegen in een kinderwagen, op schoot zitten en of rondragen kan daarbij ondersteunend zijn. Afleiden met drinken ook. Probeer een paar woorden te leren in de moedertaal van het kind. Het kan noodzakelijk zijn om een extra pedagogisch medewerker de eerste dagen in te zetten als er meerdere vluchtelingenkinderen tegelijkertijd instromen zodat de aandacht beter verdeeld kan worden over alle kinderen.

3.1.2 *Het bieden van gelegenheid om schokkende ervaringen via spel te verwerken*

Vluchtelingenkinderen hebben vaak veel meegemaakt. De vlucht zelf, maar ook het achterlaten van vader of andere geliefde familieleden, geweld, angst, enz. Daardoor hebben veel kinderen het gevoel geen grip te hebben op hun leven. Een vast dagritme biedt deze kinderen weer houvast. Een vast dagritme is dus cruciaal, een vast activiteitenaanbod niet. Belangrijk is dat je het bieden van rust, veiligheid en vertrouwen voor ogen blijft houden. Dat is het allerbelangrijkste. Daarnaast bekijk je per dag met je collega wat de kinderen nodig hebben en verdeel je taken rond binnenspelen, buitenspelen, verzorging.

In een reguliere opvanggroep is er naast een vast dagritme ook meestal sprake van een dagprogramma. Niet alle vluchtelingenkinderen zijn in staat om hieraan mee te doen. Push deze kinderen niet om mee te doen aan het programma. Zoals al gezegd staat het bieden van veiligheid en vertrouwen voorop. Wel is het belangrijk om vluchtelingenkinderen in de gelegenheid te stellen om de ervaringen te herbeleven in spel. Kinderen kunnen daardoor de ervaringen een plaats geven in hun leven. Het is belangrijk dat de kinderen niet gedwongen worden tot herbeleving. Het is ook belangrijk dat eigen emoties niet aan de kinderen opgedrongen worden. Laat de kinderen vrij in het kiezen van wat en waarmee zij gaan spelen. Geef kinderen de ruimte en vooral ook de mogelijkheid door middel van het materiaalenaanbod. Vul eventueel het huidige spel- en speelgoedaanbod aan met voor het kind herkenbare materialen. Denk dan aan de aanwezigheid van

cultuurspecifieke materialen als muziekinstrumenten, verkleedkleding, poppen enz., maar ook auto's, treinen, koffers, rugzakken, enz. om de vlucht na te spelen. Een mooi voorbeeld stamt nog uit de tijd van de Bijlmerramp. De peuterspeelzaalmedewerkers kochten speelgoedvliegtuigen en voegden die toe aan de speelgoedkast. Sommige kinderen speelden ook echt het neerstorten na, anderen maakten er een vliegveld mee.

3.1.3 *Het bieden van extra ondersteuning aan ouders en daar tijd en rust voor nemen*

Het is belangrijk om extra veel tijd uit te trekken voor de kennismaking. Zowel om uit te leggen hoe de kinderopvang in Nederland werkt als om de ouders en het kind te leren kennen. Misschien heb je al iets gelezen over “opvoeding in Oekraïne”. Net als in Nederlandse gezinnen kan die opvoeding tussen de diverse gezinnen heel erg verschillen. Benader elk gezin daarom met een open blik en gebruik de informatie die je gelezen hebt om met de gezinnen in gesprek te gaan. Je kunt bijvoorbeeld vragen of het voor hen ook zo is/was als wat je gelezen hebt. Essentieel hierbij is een respectvolle houding. Ben je bewust van je eigen culturele waarden en normen, waardoor je meer open kunt staan voor de waarden en normen van de vluchtelingenouders. Het eerste contact is essentieel. Het zet de toon en legt de basis voor de band tussen jou en de ouders.

Vooraf voor ouders die de Nederlandse taal (nog) niet beheersen is het handig om visuele middelen te gebruiken bij de kennismaking. Denk daarbij aan een boekje met foto's over de dagindeling, diverse gewoonten, rituelen, enz. Maar ook pictogrammen of een filmpje kunnen ondersteunend zijn. Zie onderstaande tips uit de handreiking 'ouderbetrokkenheid vluchtelingenkinderen':

Tips tabel 1

- Zorg dat je de namen van ouders kent.
- Bespreek niet teveel tegelijk. Hou het op korte gesprekken waar telkens één bepaald onderwerp centraal staat.
- Herhaling van de gegeven informatie is belangrijk en check of het begrepen is, bijvoorbeeld door een ouder zelf iets te laten doen dat is uitgelegd.
- Zet eventueel een tolk in of iemand uit de eigen gemeenschap om te tolken.
- Tijdens een rondleiding kun je ouders laten zien hoe het er aan toegaat tijdens een dag op de kinderopvang.
- Dagritme kaarten met plaatjes kunnen ouders bij de intake duidelijk maken hoe een dag op de kinderopvang eruit ziet. En omgekeerd kun je het ook gebruiken om anderstalige ouders te laten vertellen over hun gewoontes rond de zorg en opvoeding van het kind.
- Vraag aan de ouders wat het kind fijn vindt en waar de ouders waarde aan hechten. In de publicatie Kind in beeld staan foto's van dagelijkse gebeurtenissen in de kinderopvang: www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/kind-in-beeld-kinderopvang

- Wanneer ouders geen Nederlands of Engels spreken, kun je gebruik maken van pictogrammen. Er zijn pictogrammenboekjes met simpele afbeeldingen en het betreffende woord in acht talen: www.politeia.be/downloads/lezen/PICTOG243U.pdf; www.gezinsopvanginfo.be/uploads/1/3/5/4/13542810/pictoboekje_2.pdf
- Er zijn websites waar pictogrammen te bestellen zijn: www.sclera.be/nl/vzw/home; www.politeia.be/nl-be/book/pictogrammenboekjekinderopvang-pakket-van-10/12365.htm. Maak met elkaar afspraken over welke pictogrammen je gebruikt voor welk woord en wees hier consequent in.
- Als er geen persoon aanwezig is die kan tolken, kan Engels als voertaal worden geprobeerd of Google Translate uitkomst bieden voor de meest elementaire informatie. Wees voorzichtig met het gebruik van Google Translate. Je kunt namelijk niet controleren of een woord juist is vertaald. Met een plaatje of vertaling andersom kun je controleren of de juiste betekenis is overgekomen.
- Er is voor vluchtelingenouders een landelijke website en er zijn bijbehorende Facebookpagina's met algemene informatie over gezondheid in het Nederlands, Arabisch en Tigrinya. Er is ook een deel over kinderopvang en over vve:
- www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/gezond-opgroeien/gezond-opgroeien
www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/gezondheidstatushouders/eenvoudige-voorlichting
www.facebook.com/syriersgezond www.facebook.com/eritreersgezond
www.facebook.com/opgroeieninnederland

Wennen:

Wennen is altijd al heel erg belangrijk, maar in het geval van vluchtelingenkinderen extra belangrijk. Het afscheid nemen kan erg zwaar vallen. Besef dat ouders hun kinderen soms met tegenzin en in het begin ook met wantrouwen brengen. Neem ook nu de tijd voor het afscheid nemen. Laat ouders eventueel de eerste keer/keren blijven. Maak een **wen-plan** waarbij de ouder minder lang blijft en het kind langer blijft. Besef dat als de ouders vertrouwen in jou hebben, het vertrouwen van het kind ook sneller gewonnen is. Zorg sowieso dat je extra tijd en aandacht besteedt aan vluchtelingenouders bij het halen en brengen. De communicatie met vluchtelingenouders vergt meer tijd, neem die dan ook.

3.1.4 *Het signaleren en inschakelen van de zorgcoördinator bij kinderen die gespecialiseerde hulp nodig hebben*

In feite zijn de reacties die vluchtelingenkinderen en -ouders tonen na een ervaring van schokkende gebeurtenissen **normale reacties van normale mensen op buitengewone situaties**. Niet elk jong kind vertoont opvallend gedrag na een ervaring van schokkende gebeurtenissen. Hoe een kind reageert is niet alleen afhankelijk van wat het kind meegemaakt heeft, maar ook afhankelijk van de leeftijd van het kind en de manier waarop de omgeving (ouders, familie) daarmee omgegaan is. Vandaar dat die kennismakingsperiode ook zo ontzettend belangrijk is.

Als pedagogisch medewerker kan je een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel. Zoals genoemd doe je dat in de eerste plaats door de kinderen de mogelijkheid te bieden om te spelen, zowel individueel als in groepsverband en door met name in het begin weinig hoge verwachtingen te hebben van ontwikkelingsstimulerende doelen. Maar veiligheid en vertrouwen voorop te zetten. Als het vertrouwen er is en de kinderen gaan ongedwongen en vrijuit spelen, kunnen de ontwikkelingsdoelen langzaam opgepakt worden en dan met name de taal.

Binnen Spring worden alle kinderen gevolgd middels KIJK! Ook vluchtelingenkinderen worden hierin meegenomen. In het begin zal de nadruk vooral liggen op basiskenmerken en betrokkenheid. Geef een kind alle tijd en ruimte om te wennen. Mogelijk kunnen in het begin nog niet alle ontwikkellijnen ingevuld worden.

Dat is niet erg. Zodra een kind gewend is, krijg je de gelegenheid om meer en meer in beeld te brengen. Als er zorgen zijn over de ontwikkeling bespreek je die altijd met ouders en collega's. Ook bij vluchtelingenkinderen is ons zorgprotocol van toepassing.

3.2 4-13 jarigen

3.2.1 *Het bieden van emotionele veiligheid en vertrouwen*

Het ervaren van veiligheid en vertrouwen is ook voor de 4-13 jarige vluchtelingenkinderen essentieel. Het vertrouwen van vluchtelingenkinderen in volwassenen is soms ernstig geschaad door wat het kind heeft gezien en meegemaakt. Jouw houding is van wezenlijk belang. Ben eerlijk, oprecht en toon oprechte belangstelling. Geef het kind het gevoel dat het welkom is. Wek bij andere kinderen het begrip voor de bijzondere situatie van vluchtelingenkinderen. Dat kan bijvoorbeeld door te vertellen over het land waaruit het kind afkomstig is. Hoe het nu is, en ook hoe het voor de oorlog was. Bescherm de vluchtelingenkinderen tegen pesten en uitstoting.

TIPS tabel 2

TIPS

- ▶ Wijs voor de eerste tijd een 'maatje' in de BSO aan, indien mogelijk.
 - ▶ Kinderen willen over het algemeen niet 'bijzonder' zijn. Zij willen als persoon worden gezien en wensen dat pedagogisch medewerkers interesse tonen in hun persoonlijke achtergrond. Probeer een paar woorden in de moedertaal van het kind te leren!
 - ▶ Wees niet te streng als vluchtelingenkinderen onderling in de BSO hun moedertaal gebruiken.
- Deskundigen geven aan dat dat het leren van de Nederlandse taal eerder stimuleert dan afremt

3.2.2 *Het bieden van gelegenheid om schokkende ervaringen via sport, spel en creatieve activiteiten te verwerken*

Vluchtelingenkinderen hebben vaak veel meegemaakt. De vlucht zelf, maar ook het achterlaten van vader of andere geliefde familieleden, geweld, angst, enz. Daardoor hebben veel kinderen het gevoel geen grip te hebben op hun leven. Een vast dagritme biedt deze kinderen weer houvast. Het is een bekend gegeven dat met name de schoolvakanties voor 4-13 jarige vluchtelingenkinderen het moeilijkst zijn. Problemen in gezinnen nemen vaak toe als er voor die kinderen niets te doen is. Veel vluchtelingenkinderen hebben geen woorden of kader om de schokkende ervaringen een plaats te geven. Door hen hiervoor in de plaats iets anders te bieden kunnen zij de ervaringen verwerken zonder het te benoemen. Sport, spel en creatieve activiteiten als tekenen, verven, drama, dans e.d. lenen zich daar uitstekend voor.

TIPS tabel 3

TIPS

- Werk met lichaams oefeningen. Veel kinderen reageren met lichamelijke spanning op stressvolle ervaringen.
- Ga niet speuren in een tekening of iets op een trauma kan wijzen.
- Ga niet teveel vragen naar feitelijkheden, houd je eigen nieuwsgierigheid in toom.

In een reguliere opvanggroep is er naast een vast dagritme ook meestal sprake van een dagprogramma. Niet alle vluchtelingenkinderen zijn in staat om hieraan mee te doen. Push deze kinderen niet om mee te doen aan het programma. Zoals al gezegd staat het bieden van veiligheid en vertrouwen voorop. Wel is het belangrijk om vluchtelingenkinderen in de gelegenheid te stellen om de ervaringen te herbeleven in spel. Kinderen kunnen daardoor de ervaringen een plaats geven in hun leven. Het is belangrijk dat de kinderen niet gedwongen worden tot herbeleving. Het is ook belangrijk dat eigen emoties niet aan de kinderen

opgedrongen worden. Laat de kinderen vrij in het kiezen van wat en waarmee zij gaan spelen. Geef kinderen de ruimte en vooral ook de mogelijkheid door middel van het materialenaanbod.

3.2.3 *Het bieden van extra ondersteuning aan ouders en daar tijd en rust voor nemen*

Het is belangrijk om extra veel tijd uit te trekken voor de kennismaking. Zowel om uit te leggen hoe de kinderopvang in Nederland werkt als om de ouders en het kind te leren kennen. Misschien heb je al iets gelezen over “opvoeding in Oekraïne”. Net als in Nederlandse gezinnen kan die opvoeding tussen de diverse gezinnen heel erg verschillen. Benader elk gezin daarom met een open blik en gebruik de informatie die je gelezen hebt om met de gezinnen in gesprek te gaan. Je kunt bijvoorbeeld vragen of het voor hen ook zo is/was als wat je gelezen hebt. Essentieel hierbij is een respectvolle houding. Ben je bewust van je eigen culturele waarden en normen, waardoor je meer open kunt staan voor de waarden en normen van de vluchtelingenouders. Het eerste contact is essentieel. Het zet de toon en legt de basis voor de band tussen jou, de ouders en de kinderen.

Vooraf voor ouders en kinderen die de Nederlandse taal (nog) niet beheersen is het handig om visuele middelen te gebruiken bij de kennismaking. Denk daarbij aan een boekje met foto's over de dagindeling, diverse gewoonten, rituelen, enz. Maar ook pictogrammen of een filmpje kunnen ondersteunend zijn. Zie hierboven de Tips in tabel 1 uit de handreiking ‘ouderbetrokkenheid vluchtelingenkinderen’.

Wennen:

Ook voor deze leeftijdsgroep zijn *wennen*, *een wen-periode* en *een wen-plan* heel erg belangrijk! Besef dat ouders hun kinderen soms met tegenzin en in het begin ook met wantrouwen naar de BSO laten gaan. Laat ouders eventueel de eerste keer meekomen. Maak een **wen-plan** waarbij de ouder minder lang blijft en het kind langer blijft. Besef dat als de ouders vertrouwen in jou hebben, het vertrouwen van het kind ook sneller gewonnen is.

Zorg sowieso dat je extra tijd en aandacht besteedt aan vluchtelingenouders bij het halen. De communicatie met vluchtelingenouders vergt meer tijd, neem die dan ook.

3.2.4 *Het signaleren en inschakelen van de zorgcoördinator bij kinderen die gespecialiseerde hulp nodig hebben*

In feite zijn de reacties die vluchtelingenkinderen en -ouders tonen na een ervaring van schokkende gebeurtenissen **normale reacties van normale mensen op buitengewone situaties**. Hoe een kind reageert is niet alleen afhankelijk van wat het kind meegemaakt heeft, maar ook afhankelijk van de leeftijd van het kind en de manier waarop de omgeving (ouders, familie) daarmee omgegaan is. Vandaar dat die kennismakingsperiode ook zo ontzettend belangrijk is.

Als pedagogisch medewerker kan je een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel.

Zoals genoemd doe je dat in de eerste plaats door de kinderen de mogelijkheid te bieden om zich te uiten middels sport, spel en andere creatieve activiteiten, zowel individueel als in groepsverband en door met name in het begin weinig hoge verwachtingen te hebben van ontwikkelingsstimulerende doelen. Maar veiligheid en vertrouwen voorop te zetten.

Als het vertrouwen er is en de kinderen gaan ongedwongen en vrijuit spelen, kunnen de ontwikkelingsdoelen langzaam opgepakt worden en dan met name de taal.

Binnen Spring worden alle kinderen gevolgd middels KIIK! ! of middels het ontluikingsvolgsysteem voor de NSO van Flexon. Ook vluchtelingenkinderen worden hierin meegenomen. In het begin zal de nadruk vooral liggen op basiskenmerken en betrokkenheid. Geef een kind alle tijd en ruimte om te wennen. Mogelijk kunnen in het begin nog niet alle ontwikkelingslijnen ingevuld worden. Dat is niet erg. Zodra een kind gewend is, krijg je de gelegenheid om meer en meer in beeld te brengen. Als er zorgen zijn over de ontwikkeling bespreek je die altijd met ouders en collega's. Ook bij vluchtelingenkinderen is ons zorgprotocol van toepassing.

3.3 Verder lezen

E-learning 'Werken met vluchtelingkinderen en hun ouders in de kinderopvang'

<https://pharosleerplatform.nl/>

Praktische brochures voor de kinderopvang

<https://www.sardes.nl/portfolio/brochures-vluchtelingkinderen-kov>

Brochure vluchtelingen in de klas

[Vluchtelingkinderen in de klas handreiking Pharos.pdf](#)

Vluchtelingkinderen helpen door extra steun te bieden

<https://www.augeo.nl/vluchtelingkinderen>

Verhaal over vluchtelingkinderen in AZC

<https://www.coa.nl/nl/verhaal/voor-kinderen-het-azc-zijn-sport-spel-en-creativiteit-een-noodzaak>

Podcast Ondersteuning bieden aan getraumatiseerde kinderen in de kinderopvang

https://soundcloud.com/kinderopvangtotaal/ondersteuning-bieden-aan-getraumatiseerde-kinderen-in-de-kinderopvang?utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing

Kinderen met oorlogservaringen

De handreiking 'kinderen met oorlogservaringen' bestaat uit twee gedeelten. Het eerste gedeelte gaat in op wat leerkrachten en ouders behoren te weten over de reacties van kinderen in de vorm van stress als gevolg van oorlogstrauma's. Er wordt een overzicht gegeven van negen oorlogservaringen, die stress bij kinderen kunnen veroorzaken. Dit geeft inzicht in wat normale en extreme reacties zijn. Het tweede gedeelte bevat adviezen voor leerkrachten en ouders om gericht hulp te kunnen bieden. Tevens wordt aangegeven wanneer deskundige hulp ingeroepen moet worden. Er is een indeling gemaakt naar leeftijdscategorieën: 2 tot 5 jaar, 6 tot 12 jaar en 13 tot 16 jaar.

[Kinderen met oorlogservaringen Handreiking leerkrachten.pdf](#)

Graag attenderen wij jullie op de tegel 'Oekraïne' op Springnet. Daarop hebben we relevante documenten gebundeld over o.a. 'Praten met kinderen over schokkend nieuws', 'vluchtelingkinderen in de opvang', gratis webinars, E-learning modules, luister(prenten)boeken, praatplaten e.d.

4. Kwaliteit en veiligheid

Er is binnen de Wet Kinderopvang veel mogelijk, maar onder een aantal voorwaarden:

1. De opvang past binnen de BKR;
2. Het moet duidelijk zijn hoe de opvang gefinancierd wordt (want geen KOT). De opvang wordt als product kosteloos ingeboekt;
3. Als houder heb je goed nagedacht over de (emotionele) veiligheid van alle kinderen (zie hoofdstuk 3).

4.1 Kinderen stromen in op een reguliere opvanggroep

Wanneer kinderen uit Oekraïne instromen op een reguliere opvanggroep (0-4; 2-4, 4-13 jaar) dan gelden de reguliere richtlijnen Wet kinderopvang en Wet IKK. Het 'pedagogisch werkplan' en het 'beleidsplan veiligheid en gezondheid', zijn werkend en leidend. We werken met het vierogen-beleid en met een achterwacht.

Tegelijkertijd behouden we ook ons recht om met de zogenaamde coulance-richtlijnen te werken, wat beschreven staat in het Overmachtsplan (zie bijlage). We houden ten alle tijden vast aan de BKR, echter, we kijken ook naar mogelijkheden.

Wanneer je afwijkt van wet- en regelgeving passend binnen het Overmachtsplan, dan noteren we de afwijking(en) op het bijpassende formulier. Informeer altijd je oudercommissie en neem je ouders(commissie) mee in de ontwikkelingen.

Hieronder een opsomming van belangrijke punten ter ondersteuning:

Borgen veiligheid en kwaliteit

Actie	Wat	Ja	Nee
1.	Groepsmaat: volgens wettelijke richtlijnen BKR en aantal m2 beschreven in het LRK		
2.	Vaste gezichten worden zoveel als mogelijk geborgd, mits overmachtsplan		
3.	3-uursregeling wordt uitgevoerd zoals beschreven, mits overmachtsplan		
4.	Kwalificaties medewerkers kloppen, mits overmachtsplan		
5.	Hanteer een actuele aanwezigheidslijst in Flexkids. Ook te gebruiken bij een ontruiming e.d.		
6.	Per (doel)groep is er minimaal een BHV/EHBO-K geschoolde pedagogisch medewerker aanwezig.		
7.	Hanteer de standaard hygiëne-maatregelen; maak gebruik van de incidentprocedure en gebruik de taakkaarten bij calamiteiten		
8.	Maak ruimte voor een gedegen intake, verzamel en registreer alle noodzakelijke informatie over het kind		
9.	Maak tijd om te wennen en een wen-plan		
10.	Neem het kindje mee in KIJK! of Flexon kind-volgsysteem		
11.	Informeer je oudercommissie en neem ouders mee in de ontwikkelingen		
12.			

4.2 Kinderen worden geplaatst op een aparte groep met alleen kinderen uit Oekraïne

Ook hier geldt: we houden ons aan de reguliere BKR, zoals beschreven in het LRK en passend bij het aantal m2. Wanneer we een nieuwe groep starten, alleen voor kinderen uit Oekraïne, dan is het van belang eerst te kijken naar de groep kinderen qua *leeftijdsofbouw*. Soms is het mogelijk om een horizontale leeftijdsgroep op te zetten, echter dat hangt af van het aantal kinderen dat zich heeft aangemeld. Een verticale groep kan ook van grote meerwaarde zijn voor de kinderen. Zo kunnen broertjes en zusjes bij elkaar spelen en dat biedt meteen al enige sociaal-emotionele veiligheid. Ook voor ouders kan de behoefte uitgaan om broertjes en zusjes bij elkaar te plaatsen, zodat gezinnen niet uit elkaar gehaald worden.

We gebruiken het document: **Beleid openen en sluiten locaties** met alle aanverwante documenten. Neem goed door: **bijlage 3: 'procesbeschrijving openen locaties'**. De regiodirecteur is opdrachtgever, de coördinator (Bep Zegers) is projectleider, die samen met manager kindcentrum en/of pedagogisch coach en/of pedagogisch medewerker(s) en of partners, gaat 'uitrollen'. De ruimte kan een lege groepsruimte van ons zijn, een leeg klaslokaal, in een wijkgebouw of anders. Wij brengen onze expertise naar deze ruimte en deze nieuwe 'speelgroep', die mogelijk nog volledig opgezet moet worden.

We hanteren zoveel als mogelijk het **pedagogisch werkplan** en het **beleidsplan Veiligheid en Gezondheid** als leidraad. Voor aanvang in een nieuwe ruimte is het raadzaam een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid te doorlopen. De interne coördinator maakt een nieuwe groep aan in DVVS.

Medewerkers op de groep:

Het heeft de voorkeur om met ten minste 1 gekwalificeerde pedagogisch medewerker op de 'speelgroep' te werken. Wanneer er meer kinderen zijn kijken we eerst naar een tweede gekwalificeerde pedagogisch medewerker. Echter, ook een Oekraïense moeder kan uitstekend helpen op de speelgroep, ook om te vertalen wellicht. We werken graag samen met vrijwilligers, sportverenigingen, voormalig groepshulpen en gepensioneerde pedagogisch medewerkers.

We werken graag samen met vrijwilligers, ex-pedagogisch medewerkers, gepensioneerden e.d. echter die hebben geen VOG en zijn niet gekoppeld in het PRK (Persoonsregister kinderopvang). Dit vraagstuk van een geldende VOG en koppeling in het PRK ligt nu bij de overheid. Gesprekken daarover worden gevoerd. In de verschillende Taskforces (Venlo, Land van Cuijk en Helmond) hebben de gemeenten aangegeven coulant om te gaan met wet- en regelgeving. Ook zij denken mee in kansen en mogelijkheden zolang de veiligheid en kwaliteit geborgd zijn. De gemeenten informeren hierover de GGD-en.

Rijksvaccinatieprogramma:

In de Oekraïne is er geen rijksvaccinatieprogramma zoals wij die kennen. Kinderen (en ouders) uit Oekraïne zijn niet standaard gevaccineerd op de kinderziekten die bij ons in de standaard vaccinatieprogramma zitten, zoals de BMR-prik (bof, mazelen, rode hond) en DKTP (difterie, kinkhoest, tetanus, polio). Dat betekent dat wij in principe geen kinderen uit Oekraïne plaatsen op een reguliere opvanggroep waar baby's geplaatst zijn. Wanneer ouders kunnen aantonen dat hun kindje wel gevaccineerd is, dan kan het een overweging zijn om toch te plaatsen, maar wees daar zeer zorgvuldig

in. Betrek daarbij coördinator Bep Zegers. In Nederland zullen de GGD-en klaar staan om kinderen uit Oekraïne alsnog te vaccineren. Dit wordt her en der al aangeboden vanuit de GGD. We horen dat volwassenen aan de grenzen worden gevaccineerd tegen Corona, maar dat weten we niet zeker.

Bij voorkeur geen brand-ontruimingsoefening met alarm-geluiden

Houdt rekening met de impact van alarm/sirene-geluiden bij deze kinderen en hun ouders. De geluiden kunnen herinneringen oproepen en paniek veroorzaken. Houdt dan ook op een nieuwe 'speelgroep' bij voorkeur geen brand- en/of ontruimingsoefening met alarm-geluid/slow-whoop. Ook kan de maandelijkse sirene-test een trigger zijn (elke eerste maandag van de maand om 12:00 uur).

Hieronder een opsomming van belangrijke punten ter ondersteuning:

Borgen veiligheid en kwaliteit

Actie	Wat	Ja	Nee
1.	Groepsgrootte:		
2.	Volgens wettelijke richtlijnen BKR		
3.	Hanteer een aanwezigheidslijst in Flexkids. Ook te gebruiken bij een ontruiming e.d.		
4.	Maak ruimte voor een gedegen intake, verzamel en registreer alle noodzakelijke informatie over een kind		
5.			
6.	Groepsruimte:		
7.	Aantal m2 kloppend bij BKR?		
8.	Maak zo mogelijk een nieuwe groep aan in DVVS		
9.	Voer een RI&E Veiligheid en Gezondheid in voor de nieuwe ruimte, in ieder geval globaal		
10.	Hanteer de standaard hygiëne-maatregelen, maak gebruik van de Incidentenprocedure en gebruik de taakkaarten bij calamiteiten e.d.		
11.	Richt de groepsruimte in volgens de visie op inrichting als 'derde pedagoog'		
12.	Maak gebruik van natuurlijke en herkenbare materialen		
13.			
14.	Medewerkers:		
15.	Minimaal 1 pm-er als vast gezicht met de juiste basiskwalificaties, in bezit van VOG en gekoppeld aan het PRK		
16.	Inzet van een BBL-er? In bezit van VOG? Gekoppeld aan het PRK?		
17.	Vrijwilligers aanwezig? In bezit van VOG? Gekoppeld aan het PRK?		
18.	Moeder, oma, vader aanwezig als vrijwilliger op de groep? In bezit van VOG?		
19.	Hulpverlener, maatschappelijk werker aanwezig op de groep? In bezit van VOG? Gekoppeld aan het PRK?		
20.	Medewerker vanuit Doe je Mee aanwezig op de groep? In bezit van VOG? Gekoppeld aan het PRK?		
21.	Ex-pedagogisch medewerker en/of ex-groepshulp aanwezig op de groep? In bezit van VOG? Gekoppeld aan het PRK?		

22	Per (doel)groep is er minimaal een BHV/EHBO-K geschoolde medewerker aanwezig		
23			
24	Ouders:		
25	Informeer je oudercommissie en neem alle ouders mee in de ontwikkelingen		
26	Maak ruimte voor een gedegen intake, verzamel en registreer alle noodzakelijke informatie over het kind		
27	Maaktijd om te wennen en maak een wen-plan		
28			
29	Kinderen:		
30	Neem de kinderen mee in het kind-volgsysteem KIJK! of Flexon		
31			
32	Vaccinaties:		
33	Zijn de kinderen uit Oekraïne gevaccineerd voor infectieziekten benoemd in rijksvaccinatieprogramma?		
34	Zijn ouders gevaccineerd voor infectieziekten benoemd in rijksvaccinatieprogramma? Zijn ouders gevaccineerd tegen Corona?		
35			

Tot slot:

Wij hopen dat deze Handreiking jullie bruikbare handvatten geeft bij het werken met en plaatsen van vluchtelingenkinderen op een reguliere groep, of bij het opstarten van een aparte speelgroep voor kinderen uit Oekraïne. Het is een groei-document, en nog lang niet 'klaar'. Jullie ervaringen, vragen en aanvullingen horen wij graag terug, om weer te verwerken in deze Handreiking.

'Landen en ontmoeten' staan centraal, 'vertrouwen geven en (emotionele) veiligheid bieden', hebben prioriteit. Belangrijke punten, naast veiligheid en kwaliteit, zijn rust, regelmaat en rituelen.

Graag attenderen wij jullie op de tegel 'Oekraïne' op Springnet. Daarop hebben we relevante documenten gebundeld over o.a. 'Praten met kinderen over schokkend nieuws', 'vluchtelingenkinderen in de opvang', gratis webinars, E-learning modules, luister(prenten)boeken, praatplaten e.d.

Een mooie inspiratiebron, als het gaat om het werken met vluchtelingenkinderen, is de documentaire 'De kinderen van juf Kiet': https://www.npostart.nl/2doc/19-06-2017/KN_1691677

Handige documenten

- Overmachtsplan
- Proces openen en sluiten locaties (Springnet)
- Visie op inrichting: de inrichting als 'derde pedagoog' (Springwijzer)
- Pedagogisch werkplan (springwijzer)
- Beleidsplan veiligheid en gezondheid (DVVS)